

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

24. oktober 2013*

»Traktatbrud — miljø — direktiv 2000/60/EF — fællesskabsretlig ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger — gennemførelse af artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt af afsnit 1.3 og 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60 — regionsinternt og regionsoverskridende vandløbsopland — den spanske forfatnings artikel 149, stk. 3 in fine — deklatorisk bestemmelse«

I sag C-151/12,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 258 TEUF, anlagt den 26. marts 2012,

Europa-Kommissionen ved G. Valero Jordana, E. Manhaeve og B. Simon, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Kongeriget Spanien ved A. Rubio González, som befuldmægtiget,

sagsøgt,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby og C. Vajda (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. april 2013,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 30. maj 2013,

afsagt følgende

* Processprog: spansk.

Dom

- 1 Europa-Kommissionen har med sin stævning nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Spanien, idet det har undladt at træffe alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 og 1.4 i bilag V til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327, s. 1) hvad angår det regionsinterne vandløbsopland, har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til nævnte direktiv.

Retsforskrifter

EU-retten

- 2 Ifølge artikel 1 i direktiv 2000/60 tilsigter dette at fastlægge en ramme for beskyttelse af vandløb og søer, overgangsvande, kystvande og grundvand.
- 3 I henhold til dette direktivs artikel 2, nr. 13), er et »vandløbsopland« et »landområde, hvorfra al overfladeafstrømning løber gennem en række mindre og større vandløb og eventuelt søer ud til havet i én enkelt flodmunding eller ét enkelt delta«.
- 4 Nævnte direktivs artikel 4 med overskriften »Miljømål« bestemmer i stk. 8:
- »En medlemsstat, som anvender stk. 3, 4, 5, 6 og 7, sørger for, at anvendelsen ikke vedvarende udelukker eller hindrer opfyldelse af målene i dette direktiv i andre forekomster af vand inden for samme vandområdedistrikt, og at den er forenelig med gennemførelsen af anden fællesskabslovgivning på miljøområdet.«
- 5 Samme direktivs artikel 7 med overskriften »Vand, der anvendes til indvinding af drikkevand« bestemmer i stk. 2:
- »For hver forekomst af vand, der er udpeget i henhold til stk. 1, sørger medlemsstaterne for – ud over at opfylde målene i artikel 4 i henhold til kravene i dette direktiv for overfladevandområder, herunder de miljøkvalitetskrav, der er fastlagt på fællesskabsplan i henhold til artikel 16 – at vandet efter den anvendte vandbehandlingsordning og i overensstemmelse med Fællesskabets lovgivning opfylder kravene i direktiv 80/778/EØF, som ændret ved direktiv 98/83/EF.«
- 6 Artikel 8 i direktiv 2000/60 med overskriften »Overvågning af overfladevandets og grundvandets tilstand samt overvågning af beskyttede områder« bestemmer i stk. 2:
- »[Programmer for overvågning af vandtilstanden] skal være operationelle senest seks år efter datoen for dette direktivs ikrafttræden, medmindre andet følger af den pågældende lovgivning. Overvågningen skal være i overensstemmelse med kravene i bilag V.«
- 7 Direktivets artikel 10 med overskriften »Den kombinerede fremgangsmåde ved punktkilder og diffuse kilder« bestemmer i stk. 1 og 2:
- »1. Medlemsstaterne sikrer, at alle de i stk. 2 omhandlede udledninger til overfladevand kontrolleres efter den kombinerede fremgangsmåde i denne artikel.
2. Medlemsstaterne sikrer indførelse og/eller gennemførelse af:
- a) en emissionskontrol baseret på den bedste tilgængelige teknologi, eller

- b) de relevante emissionsgrænseværdier, eller
- c) i tilfælde af diffuse virkninger, en kontrol der, hvor det er relevant, omfatter den bedste miljøpraksis

som fastsat i:

- Rådets direktiv 96/61/[EF] af 24. september 1996 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening [(EFT L 257, s. 26)]
- Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand [(EFT L 135, s. 40)]
- Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget [(EFT L 375, s. 1)]
- de direktiver, der vedtages i henhold til artikel 16 i dette direktiv
- de direktiver, der er opført i bilag IX
- anden relevant fællesskabslovgivning

senest 12 år efter datoen for dette direktivs ikrafttræden, medmindre andet er foreskrevet i den pågældende retsakt.«

- 8 Bilag V til direktiv 2000/60 indeholder et afsnit 1.3 med overskriften »Overvågning af overfladevands økologiske og kemiske tilstand«. I dette afsnit bestemmes:

»Overvågningsnettet for overfladevand oprettes i overensstemmelse med kravene i artikel 8. Overvågningsnettet udformes på en sådan måde, at det giver et sammenhængende og generelt overblik over den økologiske og kemiske tilstand inden for hvert vandløbsopland og giver mulighed for klassificering af vandområderne i fem klasser i overensstemmelse med de normgivende definitioner i punkt 1.2. Medlemsstaterne udarbejder et eller flere kort, der viser overvågningsnettet for overfladevand i vandområdeplanen.

På grundlag af den karakterisering og vurdering af miljøvirkninger, der foretages i henhold til direktivets artikel 5 og bilag II, udarbejder medlemsstaterne for hver periode, for hvilken der gælder en vandområdeplan, et kontrolovervågningsprogram og et operationelt overvågningsprogram. Medlemsstaterne kan også i nogle tilfælde have behov for at udarbejde undersøgelsesovervågningsprogrammer.

Medlemsstaterne overvåger parametre, der er indikatorer for tilstand for alle relevante kvalitetselementer. Ved udvælgelsen af parametre for biologiske kvalitetselementer identificerer medlemsstaterne det passende taksonomiske niveau, der er nødvendigt for at opnå tilstrækkelig pålidelighed og præcision i klassificeringen af kvalitetselementerne. Planen indeholder skøn over pålideligheden og præcisionen af overvågningsprogrammernes resultater.«

- 9 Underafsnittene 1.3.1-1.3.6 i bilag V til dette direktiv fastsætter regler vedrørende udformning af kontrolovervågning, udformning af operationel overvågning, udformning af undersøgelsesovervågning, overvågningsfrekvens, supplerende overvågningskrav for beskyttede områder og standarder for overvågning af kvalitetselementer.

10 Afsnit 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60 med overskriften »Klassificering og præsentation af økologisk tilstand« indeholder et underafsnit 1.4.1 med overskriften »De biologiske overvågningsresultaters sammenlignelighed«, som bestemmer følgende:

- »i) Medlemsstaterne opretter overvågningssystemer med det formål at vurdere værdierne for de biologiske kvalitetselementer, der er specificeret for hver kategori overfladevand eller for stærkt modificerede og kunstige overfladevandområder. Ved anvendelse af den nedenfor anførte procedure på stærkt modificerede eller kunstige vandområder opfattes udtrykket »økologisk tilstand« som »økologisk potentiale«. Disse systemer kan anvende særlige arter eller grupper af arter, der er repræsentative for kvalitetselementet som helhed.
- ii) For at overvågningssystemerne kan være sammenlignelige, skal resultaterne af de systemer, medlemsstaterne anvender, udtrykkes som økologiske kvalitetsratioer med henblik på klassificering af økologisk tilstand. Disse ratioer repræsenterer forholdet mellem værdierne for de biologiske parametre, der er observeret for et givent overfladevandområde, og værdierne for disse parametre under de referenceforhold, der gælder for det pågældende område. Ratioen udtrykkes som en talværdi mellem nul og én, således at en høj økologisk tilstand repræsenteres af værdier tæt på én og en dårlig økologisk tilstand af værdier tæt på nul.
- iii) For hver kategori overfladevand inddeler hver medlemsstat skalaen for den økologiske kvalitetsratio i dens overvågningssystem i fem klasser gående fra høj til dårlig økologisk tilstand, som defineret i punkt 1.2, idet hver af grænselinjerne mellem klasserne tildeles en talværdi. Værdien for grænselinjen mellem klasserne høj og god tilstand og værdien for grænselinjen mellem god og moderat tilstand fastsættes ved den interkalibrering, der er beskrevet nedenfor.

[...]«

Spansk ret

11 Med henblik på forvaltning af vand sonderer spansk ret mellem to kategorier af vandløbsopland, nemlig »regionsoverskridende« vandløbsopland, der omfatter vand, der løber hen over flere selvstyrende regioners områder, og med hensyn til hvilke alene staten kan lovgive, og »regionsinternt« vandløbsopland, der udbreder sig over området for en enkelt selvstyrende region, og med hensyn til hvilke de selvstyrende regioner kan udøve lovgivningskompetence.

12 Forfatningens artikel 149, stk. 3, lyder således:

»De opgaveområder, der ikke udtrykkeligt er tillagt staten i henhold til denne forfatning, kan henhøre under de selvstyrende regioner i henhold til deres respektive statutter. Kompetencen inden for områder, der ikke reguleres af de selvstyrende regioner, tilkommer staten, hvis regler i tilfælde af konflikt har forrang i alle anliggender, der ikke henhører under de selvstyrende regioners enekompetence. Den statslige lovgivning supplerer under alle omstændigheder de selvstyrende regioners lovgivning.«

13 Hvad angår regionsoverskridende vandløbsopland blev gennemførelsen af de pågældende bestemmelser i direktiv 2000/60 foretaget ved bekendtgørelse ARM/2656/2008 af 10. september 2008 om godkendelse af instrukserne vedrørende hydrologisk planlægning (BOE nr. 229 af 22.9.2008, s. 38472, herefter »bekendtgørelsen af 2008«).

14 Stk. 2 i den eneste artikel i bekendtgørelsen af 2008 bestemmer, at »de instrukser, som godkendes, finder anvendelse på regionsoverskridende vandløbsopland.«

- 15 Bekendtgørelsen af 2008 blev i visse henseender ændret ved bekendtgørelse ARM/1195/2011 af 11. maj 2011 (BOE nr. 114 af 13.5.2011, s. 48584, herefter »bekendtgørelsen af 2011«).
- 16 Hvad angår regionsinternt vandløbsopland er det kun den selvstyrende region Catalonien, som har udøvet sin lovgivningsbeføjelse med henblik på gennemførelse af de omhandlede bestemmelser i direktiv 2000/60. Regionen har med henblik herpå vedtaget to foranstaltninger, nemlig henholdsvis dekret nr. 380/2006 af 10. oktober 2006 om godkendelse af reglementet vedrørende hydrologisk planlægning i Catalonien (*Diario Oficial de la Generalidad de Cataluña* (Cataloniens officielle tidende) nr. 4740 af 16.10.2006, s. 42776, herefter »dekret nr. 380/2006«) og regeringsaftale GOV/128/2008 af 3. juni 2008 om programmet vedrørende overvågning og kontrol af flodbækkenet i Catalonien (herefter »regeringsaftalen af 2008«).

Den administrative procedure

- 17 I en åbningskrivelse af 24. februar 2009 meddelte Kommissionen Kongeriget Spanien, at det var Kommissionens opfattelse, at Kongeriget Spanien ikke havde overholdt dets forpligtelser i henhold til visse bestemmelser i direktiv 2000/60, navnlig artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 og 1.4 i bilag V til direktivet, idet det havde foretaget en urigtig gennemførelse og anvendelse af nævnte bestemmelser i spansk retsorden.
- 18 Kongeriget Spanien svarede ved skrivelse af 23. juni 2009.
- 19 Kommissionen var af den opfattelse, at dette svar ikke gjorde det muligt at konkludere, at direktiv 2000/60 var blevet fuldstændigt gennemført, og fremsendte den 22. marts 2010 en begrundet udtalelse til Kongeriget Spanien, hvori den opfordrede sidstnævnte til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme denne udtalelse inden to måneder fra modtagelsen heraf. Denne frist udløb den 22. maj 2010.
- 20 Kongeriget Spanien svarede, efter udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist, ved fire skrivelser, hvori det anførte de foranstaltninger, som det i nær fremtid ville vedtage for at efterkomme denne udtalelse. Medlemsstaten fremsendte ligeledes statusrapporter vedrørende udarbejdelsen af nævnte foranstaltninger samt et vist antal retsakter vedtaget med henblik herpå til Kommissionen. Blandt de retsakter, som blev fremsendt til Kommissionen, er bl.a. bekendtgørelsen af 2011.
- 21 Henset til svarene var det Kommissionens opfattelse, at situationen fortsat var utilfredsstillende for så vidt angår gennemførelsen af artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 og 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60 hvad angår regionsinternt vandløbsopland. Kommissionen besluttede derfor at anlægge denne sag.

Om søgsmålet

Om klagepunkterne vedrørende manglende gennemførelse af bestemmelserne i direktiv 2000/60 for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien

Parternes argumenter

- 22 Kommissionen har erkendt, at afsnit 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60, på den ene side, og artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 i bilag V til dette direktiv, på den anden side, er blevet gennemført i spansk retsorden ved henholdsvis afsnit 5.1 i bekendtgørelsen af 2008 og den eneste artikel, stk. 2-6, i bekendtgørelsen af 2011. Eftersom disse bekendtgørelser kun gælder for

regionsoverskridende vandløbsopland, har Kommissionen imidlertid heraf udledt, at førnævnte bestemmelser i direktiv 2000/60 ikke er blevet gennemført for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland.

- 23 Kongeriget Spanien har gjort gældende, at gennemførelsen i national ret af de forpligtelser, der følger af de pågældende bestemmelser i direktiv 2000/60, for regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien er sikret ved den deklaratoriske bestemmelse i forfatningens artikel 149, stk. 3 in fine. Det følger navnlig af nævnte deklaratoriske bestemmelse, at når den selvstyrende region, som har lovgivningsbeføjelse på et bestemt område, ikke udnytter denne beføjelse eller kun udnytter denne delvist, vedbliver de statslige bestemmelser med at være gældende, enten helt eller delvist, på de punkter, som den selvstyrende region ikke har lovgivet om. Kongeriget Spanien har ligeledes med henvisning til bekendtgørelsen af 2008 anført, at den fulde anvendelse af de statslige bestemmelser i det foreliggende tilfælde er sikret hvad angår regionsinternt vandløbsopland. I øvrigt har Kongeriget Spanien foreholdt Kommissionen, at denne i strid med artikel 4, stk. 2, TEU og artikel 288, stk. 3, TEUF har villet gennemtvunge den måde, hvorpå gennemførelsen skulle finde sted i denne medlemsstat.
- 24 Kommissionen har tilbagevist sidstnævnte påstand. Kommissionen har hvad angår den supplerende anvendelse af de statslige bestemmelser på regionsinternt vandløbsopland anført, at den af Kongeriget Spanien foreslåede fortolkning af den deklaratoriske bestemmelse ikke er en fortolkning, der er accepteret i spansk forfatningsretlig praksis. Ifølge Kommissionen kan der ikke foretages en effektiv anvendelse af førnævnte bekendtgørelser for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland i denne sag.

Domstolens bemærkninger

– Om klagepunktet vedrørende manglende gennemførelse af afsnit 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60, hvortil dette direktivs artikel 8, stk. 2, henviser

- 25 Det bemærkes indledningsvis hvad angår Kommissionens klagepunkt vedrørende manglende gennemførelse af afsnit 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60, at Kommissionen under retsmødet har begrænset dette til manglende gennemførelse af punkt i)-iii) i underafsnit 1.4.1 i bilag V til dette direktiv.
- 26 I denne forbindelse bemærkes, at direktivbestemmelser ifølge fast retspraksis skal gennemføres ved bestemmelser, hvis bindende virkning er uomtvistelig, og som er specifikke, bestemte og klare nok til, at de er i overensstemmelse med retssikkerhedsprincippet (jf. bl.a. dom af 20.11.2003, sag C-296/01, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 13909, præmis 54, og af 16.7.2009, sag C-427/07, Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 6277, præmis 55).
- 27 Det forholder sig ikke desto mindre således, at det ifølge selve ordlyden af artikel 288, stk. 3, TEUF er overladt til medlemsstaterne at bestemme form og midler for gennemførelse af direktiver med henblik på bedst muligt at sikre deres tilsigtede mål. Det fremgår af bestemmelsen, at et direktivs gennemførelse ikke nødvendigvis kræver, at alle medlemsstater vedtager ny lovgivning.
- 28 Derfor har Domstolen flere gange fastslået, at en ordret gentagelse af et direktivs bestemmelser i en udtrykkelig, specifik lovbestemmelse ikke altid er nødvendig, men at det, afhængig af direktivets indhold, kan være tilstrækkeligt til gennemførelse heraf, at der er fastlagt en generel retlig ramme. Navnlig kan almindelige forfatnings- eller forvaltningsretlige retsgrundsætninger overflødiggøre en gennemførelse ved særlige bestemmelser, som er fastsat ved lov eller administrativt, forudsat at disse retsgrundsætninger giver en sikker hjemmel for, at direktivet efterleves fuldt ud af de nationale myndigheder, at retstilstanden efter disse retsgrundsætninger er tilstrækkelig bestemt og klar, såfremt direktivet tilsigter at skabe rettigheder for private, og at de personer, som omfattes af direktivet, har

mulighed for fuldt ud at kende deres rettigheder og i givet fald påberåbe sig dem ved de nationale domstole (jf. dom af 30.11.2006, sag C-32/05, Kommissionen mod Luxembourg, Sml. I, s. 11323, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

- 29 Det er i lyset af denne retspraksis, at der skal tages stilling til Kommissionens klagepunkt.
- 30 Det er ubestridt, at Kongeriget Spanien ikke har truffet lovgivningsforanstaltninger til gennemførelse af afsnit 1.4 i bilag V til direktiv 2000/60 for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien, idet bekendtgørelsen af 2008 kun finder anvendelse på regionsoverskridende vandløbsopland.
- 31 Ifølge Kongeriget Spanien er denne gennemførelse sikret ved den deklaratoriske bestemmelse i forfatningens artikel 149, stk. 3 in fine, hvorefter bekendtgørelsen af 2008 ligeledes finder anvendelse for så vidt angår nævnte regionsinterne vandløbsopland, når de selvstyrende regioner ikke har udøvet deres lovgivningsbeføjelse med henblik på at gennemføre direktiv 2000/60.
- 32 Hvis det for det første antages, at den deklaratoriske bestemmelse kan finde anvendelse i det foreliggende tilfælde, har Kongeriget Spanien imidlertid ikke forklaret, hvorledes dette princip gør det muligt at afhjælpe den manglende lovgivning for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland, henset til den udtrykkelige begrænsning af anvendelsesområdet for bekendtgørelsen af 2008 til regionsoverskridende vandløbsopland.
- 33 Dernæst bemærkes, at hvis den supplerende anvendelse af bekendtgørelsen af 2008 skal forstås således, at de gennemførelsesbestemmelser, som er fastsat i direktivets afsnit 5.1, finder anvendelse, således som generaladvokaten har anført i punkt 23-25 i forslaget til afgørelse, på regionsinternt vandløbsopland, ud over ordlyden af stk. 2 i denne bekendtgørelsens eneste artikel, opfylder den retsstilling, som følger heraf, ikke de krav til klarhed og præcision, der må stilles til nationale gennemførelsesforanstaltninger (jf. i denne retning dom af 24.1.2002, sag C-372/99, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 819, præmis 18).
- 34 Det tilføjes ligeledes, at Kommissionen, uden på dette punkt at blive modsagt af Kongeriget Spanien, idet den støtter sig til en rapport fra Consejo de Estado af 15. december 2010, på spansk forfatningsrets nuværende udviklingstrin har udtrykt usikkerhed hvad angår rækkevidden af den deklaratoriske bestemmelse som garantiinstrument for gennemførelsen af EU-retten.
- 35 Endelig bemærkes, at ifølge retspraksis fra Tribunal Constitucional, som Kongeriget Spanien nævner i sine indlæg, synes forfatningens artikel 149, stk. 3 in fine, ikke at tillade anvendelse af supplerende nationale bestemmelser i mangel af lovgivning fra de selvstyrende regioner, men kun at udfylde identificerede lakuner. Det tilføjes, at Kongeriget Spanien under retsmødet har bekræftet, at de selvstyrende regioner, bortset fra den selvstyrende region Catalonien, i det foreliggende tilfælde ikke har udøvet deres lovgivningsbeføjelse. Under disse omstændigheder vil anvendelse af den deklaratoriske bestemmelse ikke være relevant for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien.
- 36 Hvad angår henvisningen i forvaltningsplanerne for det regionsinterne vandløbsopland til bekendtgørelsen af 2008, som blev påberåbt med henblik på at godtgøre, at nævnte bekendtgørelse anvendes fuldt ud på disse områder, har Kongeriget Spanien, henset til det ovenstående, ikke godtgjort, at de selvstyrende regioner handlede på grundlag af en retlig forpligtelse, da de inddrog bekendtgørelsen af 2008 i forvaltningsplanerne for nævnte områder. Hvis henvisninger udelukkende afspejler en administrativ praksis, som i sagens natur kan ændres efter forgodtbefindende, og som ikke er tilstrækkeligt kendt, kan den imidlertid ikke anses for at udgøre en gyldig opfyldelse af de forpligtelser, der følger af traktaten (jf. i denne retning dom af 27.1.2011, sag C-490/09, Kommissionen mod Luxembourg, Sml. I, s. 247, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

- 37 Hvad angår Kongeriget Spaniens argument om, at Kommissionen i strid med artikel 4, stk. 2, TEU og artikel 288, stk. 3, TEUF har forsøgt at gennemtvinge den måde, hvorpå gennemførelsen af de pågældende bestemmelser skulle finde sted, konstateres, at dette argument hviler på en fejlagtig læsning af Kommissionens stævning. Kommissionen har nemlig ikke i sin stævning over for Domstolen angivet eller foreslået, hvorledes gennemførelsen af de omhandlede bestemmelser i direktiv 2000/60 i spansk retsorden skulle foregå.
- 38 Henset til det ovenstående må klagepunktet om manglende gennemførelse af underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til direktiv 2000/60, hvortil dette direktivs artikel 8, stk. 2, henviser, anses for begrundet.
- Om klagepunktet vedrørende manglende gennemførelse af artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 samt af afsnit 1.3 i dettes bilag V, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser
- 39 Det er ubestridt, at bekendtgørelsen af 2008 i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist, ikke indeholdt nogen bestemmelser, der gennemfører artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 samt afsnit 1.3 i dettes bilag V, hvortil nævnte direktivs artikel 8, stk. 2, henviser.
- 40 Kongeriget Spanien har i sine skriftlige indlæg anført, at disse bestemmelser er blevet gennemført ved bekendtgørelsen af 2011 i forbindelse med den deklaratoriske bestemmelse. Det bemærkes i denne forbindelse, at bekendtgørelsen af 2011 under alle omstændigheder først trådte i kraft efter udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist. Ifølge fast praksis skal spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger et traktatbrud, imidlertid vurderes på baggrund af forholdene i medlemsstaten, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, og at ændringer af forholdene i tiden derefter ikke kan tages i betragtning af Domstolen (dom af 6.11.2012, sag C-286/12, Kommissionen mod Ungarn, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Hvad i øvrigt angår fristen på 12 år, der er fastsat i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2000/60 med henblik på indførelse og/eller gennemførelse af visse emissionskontrolforanstaltninger, der er anført i denne bestemmelse, bemærkes, at nævnte direktivs artikel 24, stk. 1, fastsætter fristen for gennemførelse af dette, herunder direktivets artikel 10. Det må derfor konstateres, således som generaladvokaten har anført i punkt 7 i forslaget til afgørelse, at artikel 10, stk. 2, i direktiv 2000/60 ikke fastsætter en frist for gennemførelsen af denne bestemmelse, men en frist, inden for hvilken kontrolforanstaltningerne skal være gennemført.
- 42 Følgelig er klagepunktet om manglende gennemførelse af artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 samt af afsnit 1.3 i dettes bilag V, hvortil nævnte direktivs artikel 8, stk. 2, henviser, begrundet.

Om klagepunkterne vedrørende manglende gennemførelse af bestemmelserne i direktiv 2000/60 for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien

Parternes argumenter

- 43 Kongeriget Spanien har henholdt sig til to foranstaltninger vedtaget af denne selvstyrende region inden for fristen i den begrundede udtalelse, nemlig dekret nr. 380/2006 og regeringsaftalen af 2008, med henblik på at godtgøre, at de forpligtelser, der følger af direktiv 2000/60 for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien, er blevet gennemført. Kongeriget Spanien har desuden anført tre andre foranstaltninger vedtaget af denne selvstyrende region efter udløbet af fristen i den begrundede udtalelse, nemlig forvaltningsplanen for vandområdedistriktet i Catalonien af

23. november 2010, indsatsprogrammet godkendt ved regeringsaftalen fra Generalidad de Cataluña af 23. november 2010 (herefter »indsatsprogrammet af 23. november 2010«) og kongeligt dekret nr. 1219/2011 om godkendelse af forvaltningsplanen for flodbækkenet i Catalonien (BOE af 22.9.2011, herefter »kongeligt dekret nr. 1291/2011«), uden imidlertid, for så vidt angår sidstnævnte foranstaltning, at angive, hvilke bestemmelser i direktiv 2000/60 foranstaltningen tilsigter at gennemføre.

- 44 Kommissionen har bemærket, at Kongeriget Spanien i strid med dets forpligtelse til loyalt samarbejde ikke for så vidt angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien fremsendte foranstaltningerne til gennemførelse af direktiv 2000/60 til Kommissionen og heller ikke vedlagde disse som bilag til sit svarskrift. Subsidiært har Kommissionen navnlig bemærket, at kongeligt dekret nr. 1219/2011 ikke kan tages i betragtning, eftersom det er vedtaget efter udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist.

Domstolens bemærkninger

- 45 Indledningsvis bemærkes, at der ikke kan tages hensyn til indsatsprogrammet af 23. november 2010 samt til kongeligt dekret nr. 1219/2011, som Kongeriget Spanien har påberåbt som foranstaltninger til gennemførelse af bestemmelserne i direktiv 2000/60, eftersom disse foranstaltninger blev truffet efter udløbet af den i den begrundede udtalelse fastsatte frist.
- 46 Hvad angår gennemførelsen af artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 har Kongeriget Spanien i denne forbindelse, ud over dekret nr. 380/2006 og regeringsaftalen af 2008, henholdt sig til indsatsprogrammet af 23. november 2010. Det følger heraf, at disse bestemmelser i direktiv 2000/60 kun blev gennemført delvist inden for den frist, der var fastsat i den begrundede udtalelse.
- 47 Herefter må det konstateres, at Kommissionens klagepunkter, hvorefter Kongeriget Spanien ikke havde gennemført disse bestemmelser i direktiv 2000/60, er begrundede.
- 48 Hvad angår gennemførelsen af dette direktivs artikel 4, stk. 8, har Kongeriget Spanien anført, at disse bestemmelser blev gennemført ved dekret nr. 380/2006. Hvad angår gennemførelsen af afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til nævnte direktiv, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser, støtter medlemsstaten sig i denne forbindelse til regeringsaftalen af 2008.
- 49 I denne forbindelse bemærkes ganske vist, at Kongeriget Spanien påberåbte sig disse gennemførelsesforanstaltninger for første gang i svarskriftet, hvilket ikke er foreneligt med den forpligtelse til loyalt samarbejde, som påhviler medlemsstaterne i henhold til artikel 4, stk. 3, TEU. Genstanden for dette søgsmål er imidlertid ikke en påstand om tilsidesættelse af meddelelsespligten, men om tilsidesættelse af forpligtelsen til at gennemføre visse bestemmelser i direktiv 2000/60. Den omstændighed, at Kongeriget Spanien ikke under den administrative procedure meddelte Kommissionen, at gennemførelsen allerede havde fundet sted, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at godtgøre det hævdede traktatbrud (jf. i denne retning dom af 16.6.2005, sag C-456/03, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 5335, præmis 46 og 47).
- 50 De af Kongeriget Spanien påberåbte nationale bestemmelser skal nemlig, for så vidt som de var gældende ved udløbet af fristen for den begrundede udtalelse, tages i betragtning ved Domstolens vurdering af, om der foreligger traktatbrud (jf. dommen af 16.6.2005 i sagen Kommissionen mod Italien, præmis 48).

- 51 Hvad angår artikel 4, stk. 8, i direktiv 2000/60 og dette direktivs bilag V, afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), konstateres, at Kommissionen ikke har fremsat materielle indsigelser mod dekret nr. 380/2006 og regeringsaftalen af 2008, med hensyn til hvilke Kongeriget Spanien hævder, at de har gennemført førnævnte bestemmelser i direktiv 2000/60.
- 52 Følgelig bør klagepunktet om manglende gennemførelse af artikel 4, stk. 8, i og af afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til direktiv 2000/60, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser, forkastes.
- 53 Under disse omstændigheder bør Kongeriget Spanien frifindes for så vidt som søgsmålet har til formål at fastslå, at Kongeriget Spanien ikke har gennemført artikel 4, stk. 8, i og afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til direktiv 2000/60, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser, hvad angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien.
- 54 Under hensyn til det ovenfor anførte må det konstateres, at Kongeriget Spanien, idet det har undladt at træffe alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til direktiv 2000/60, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser, hvad angår regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien samt artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 hvad angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien, har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til nævnte direktiv.
- 55 I øvrigt frifindes Kongeriget Spanien.

Sagens omkostninger

- 56 I henhold til artikel 138, stk. 1, i Domstolens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Reglementets artikel 138, stk. 3, præciserer, at hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter, bærer hver part sine egne omkostninger. Domstolen kan dog, hvis dette efter omstændighederne findes begrundet, beslutte, at en part, ud over at bære sine egne omkostninger, skal betale en del af modpartens omkostninger.
- 57 Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Kongeriget Spanien, som i det væsentlige har tabt sagen, tilpligtes at betale sagens omkostninger, og for så vidt som denne medlemsstat under den administrative procedure undlod at tilvejebringe alle relevante oplysninger vedrørende de bestemmelser i national ret, som Kongeriget Spanien fandt overholdt de forskellige forpligtelser i direktiv 2000/60, bør Kongeriget Spanien i det foreliggende tilfælde pålægges at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Femte Afdeling):

- 1) **Kongeriget Spanien har, idet det har undladt at træffe alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at gennemføre artikel 4, stk. 8, artikel 7, stk. 2, artikel 10, stk. 1 og 2, i samt afsnit 1.3 og underafsnit 1.4.1, punkt i)-iii), i bilag V til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger, hvortil direktivets artikel 8, stk. 2, henviser, hvad angår regionsinternt vandløbsopland uden for Catalonien samt artikel 7, stk. 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/60 hvad angår regionsinternt vandløbsopland i Catalonien, tilsidesat sine forpligtelser i henhold til nævnte direktiv.**
- 2) **I øvrigt frifindes Kongeriget Spanien.**
- 3) **Kongeriget Spanien betaler sagens omkostninger.**

Underskrifter